

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

21 Ապրիլ 1990 թ.

ՎՐԱՍՏԱՆ

1914 թվի « Արարատ » ամսագրի տվյալներով Վրաստանի տարածքում ունեցել ենք 439 հայկական եկեղեցիներ: Այդ եկեղեցիներից չորսն են միայն գործում սկսյալ 1945 թվից: Դրանք են՝ Թբիլիսիի Ս. Գեորգ եւ Ս. Էջմիածին եկեղեցիները, Ախալցխայի Ս. Գր. Լուսավորիչ եւ Ախալքալաքի Ս. Խաչ եկեղեցիները: Մնացյալ եկեղեցիների մի մասը քանդվել է 1937 թվականին, իսկ մյուս մասը տրվել Վրաստանի Հուշարձանների Պահպանության կոմիտեին:

Վերջին երկու տարիներին Վրաստանի Հուշարձանների պահպանության կոմիտեի հսկողությամբ տակ գտնվող հայկական եկեղեցիներից մի քանիսը համաձայն են վրաց Պատրիարքարանին, որպես զի գործեն որպես վրացական եկեղեցիներ: Տեղի հայ բնակիչներից բազմիցս դիմումներ են ներկայացվել տեղի Իշխանությանը՝ հայ եկեղեցիների վերադարձման հարցով, սակայն ոչ միայն չեն պատասխանում Օրինական տերերի պահանջին, այլ՝ ընդհակառակը, ինքնագլուխ տնօրինմամբ հայոց եկեղեցիները համաձայն են Վրաց Պատրիարքարանին: Այդ եկեղեցիները հետևյալներն են.

1. Թբիլիսիի մոտ, Թելեթ գյուղի Ս. Գեորգ վանքը: / Կառուցել է Ներսես Աշտարակեցի /:

2. Թբիլիսիի մոտ, Շավմաբադ գյուղի Ս. Գեորգ վանքը: Գտնվում է լեռան բարձունքին:

3. Թբիլիսիի Քառափի Ս. Գեորգ եկեղեցին: Ըստ Իգմ. Իոսելիանիի կառուցել է մի հայ վանական 1600 թվին:

4. Թբիլիսիի Ս. Ստեփանոս Կուսամաց վանքը: Կառուցված Բեհբուքյանների կողմից 1728 թ.: Այս վանքը Հայոց եկեղեցուն վերադարձնելու համար հատուկ դիմումագիրքեր էին գրել ու ներկայացրել կրոնից լիազորին եւ մերժեցին: Հասցե՝ Թբիլիսի, Էմգելսի փող. Ազեզբեգովի պողոտա 3:

5. Վերայի թաղամասի հայոց հին գերեզմանատան Ս. Խաչ եկեղեցին, քաղ. Թբիլիսի: Եկեղեցին գրավվեց ս/թ ապրիլ ամսի կեսերին:

Գրավված եկեղեցիները ենթարկվեցին խիստ ավերվածության.

1/ Քամոյել ու իջեցրել են Սրբություն Սրբոց խորանները:

2/ Քամոյել են Մկրտության ավազանները:

3/ Զարդել ու անհետացրել են հայոց բազմաթիվ արձանագրություններ ու խաչքարեր:

4/ Քամոյել են եկեղեցիներին կից դամբարանները, գերեզմանները: Պեղումների պատրվակով, գերեզմաններից հանվել են մարդկային ոսկորներ ի տես ամենքի:

Քաղաքական վիճակը մույժպես խառն է: Ազգային ճակատը գրավել է Կրոմից լիազորությամբ շեմքը եւ ցրել պաշտոնյաների: Սա տեղի ունեցավ ապրիլի 4-ին:

Կրոմից լիազորությունում էլ իր բաժին մեղքը ունի Աստուծո առաջ: Հայ բնակիչների դիմումները ամտեսեց, մերժեց եւ հայոց հարյուրավոր եկեղեցիներից մեկն անգամ չկամեցավ վերադարձնել հայությանը: Ախալցխայի Ս. Գր. Լուսավորիչ եկեղեցին / մախապես մզկիթ /, տասնյակ տարիներ ժողովուրդը խնդրեց փոխանկելու հայոց Ս. Վարդամանց եկեղեցին: Չկամեցան:

Սրտցաւ Մի Հայ

